

ฟาร์มอุตสาหกรรมและกำเนิดซูเปอร์บักส์
เชื้อเพลิงสู่วิกฤติโรคระบาดครั้งใหม่

(จากรายงาน Fuelling the pandemic crisis – factory farming and the rise of superbugs)

เนื้อหาสรุป

โรคระบาดโควิด19 ควรเป็นสัญญาณเตือนให้ทั่วโลกตระหนักถึงปัญหาของฟาร์มอุตสาหกรรมและการควบคุมดูแล โรคระบาดครั้งนี้ได้เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการทำงานใช้สอยของเรา ทำลายห่วงโซ่อุปทานอาหารที่ยาวและซับซ้อน คนงานในโรงฆ่าสัตว์หลายแห่งทั่วโลกติดเชื้อ ปลอ่ยให้สัตว์ฟาร์มเป็นจำนวนมากถูกจัดการหมู่อย่างทารุณ

ชัดเจนว่าฟาร์มอุตสาหกรรมนั้นเป็นตัวทำลายล้างอย่างดี ที่ทำให้สัตว์เป็นจำนวนมากมหาศาลต้องตกอยู่ในความทุกข์ทรมาน คนงานก็อยู่ในสภาวะการทำงานที่ยากลำบาก ตลอดจนการนำไปสู่ใช้ทรัพยากรบนโลกแบบผิดประเภท แต่กระนั้นฟาร์มอุตสาหกรรมก็ไม่มีที่ท่าจะลดน้อยลง รัฐบาลหลายแห่งแทนที่จะทำหน้าที่ควบคุมอุตสาหกรรมที่ไม่เป็นธรรม ไร้ซึ่งประสิทธิภาพและมีกลไกที่พิกลพิกาลนี้ แต่กลับทำหน้าที่เกื้อหนุนบริษัทด้านอุตสาหกรรมอาหารขนาดใหญ่ให้มีการผลิตเนื้อสัตว์ในจำนวนมหาศาลอย่างไม่ยั้งยั้ง

ขัดแย้งกับรายงานขององค์การสหประชาชาติในปีพ.ศ.2563 ที่ชี้ให้เห็นว่ามากกว่าครึ่งหนึ่งของโรคติดต่อจากสัตว์สู่คนตั้งแต่ปีพ.ศ. 2483 มาจากฟาร์มอุตสาหกรรม โดยโรคติดต่อจากสัตว์สู่คนที่เป็นที่รู้จักเช่นไข้หวัดหมู ไข้หวัดนกและไวรัสสปีปไฟ เป็นต้น

นอกจากนั้นฟาร์มอุตสาหกรรมก็กำลังสร้างหายนะด้านสุขภาพครั้งใหม่ ที่ไม่ได้อันตรายน้อยกว่าโควิด19 เลย ซึ่งก็คือ “แบคทีเรียดื้อยา” หรือการกำเนิดของซูเปอร์บักส์ หากเราเปรียบโควิด 19 เหมือนน้ำท่วมฉับพลันที่มากกว่าล้างสร้างความเสียหายแบบไม่ให้เราตั้งตัว วิกฤติซูเปอร์บักส์ก็เปรียบเหมือนน้ำที่ค่อยๆเอ่อขึ้นมาให้เราเห็นอย่างช้าๆ แต่ไม่มีท่าทีจะหยุด

ราคาที่ต้องจ่ายจากการใช้ยาปฏิชีวนะเกินความจำเป็น

ในแต่ละปียาปฏิชีวนะจำนวนกว่า 131,000 ตันถูกใช้ในฟาร์มอุตสาหกรรม นับเป็นสามในสี่ของยาปฏิชีวนะที่ผลิตทั้งหมดบนโลก ยาปฏิชีวนะทำหน้าที่เป็นเหมือนเสาที่ค้ำยันระบบฟาร์มอุตสาหกรรมอยู่อย่างเงียบๆ เพื่อป้องกันสัตว์ฟาร์มเกิดอาการเครียดและเจ็บป่วยจากการที่ต้องทนอยู่ในสภาพอันแสนหดหู่ในฟาร์มอุตสาหกรรม มีรายงานเผยแพร่อย่างกว้างขวางแสดงให้เห็นว่าการใช้ยาปฏิชีวนะเกินความจำเป็นในฟาร์มนั้นนำไปสู่การเกิดซูเปอร์บักส์ (แบคทีเรียดื้อยาปฏิชีวนะ) และแพร่กระจายไปยังคนงานในฟาร์ม สิ่งแวดล้อม ตลอดจนในห่วงโซ่อาหาร ในขณะที่สัตว์ฟาร์มที่อยู่ในระบบการจัดการสวัสดิภาพที่ดีจะมีความเครียดน้อย ภูมิคุ้มกันโรคและความทนต่อโรคมียสูง ทำให้การใช้ยาปฏิชีวนะมีน้อยมาก

กรณีตัวอย่างจากฟาร์มหมูในประเทศสวีเดน มีกฎหมายระบุให้ลูกหมูหลังคลอดต้องอยู่กับแม่หมูอย่างน้อย 28 วัน ทำให้ลูกหมูมีภูมิคุ้มกันโรคและสุขภาพแข็งแรง จนความจำเป็นในการใช้ยาปฏิชีวนะลดลงเป็นมาก โดยลดลงกว่า 100 เท่าหากเทียบกับฟาร์มในประเทศอื่นๆเช่นฝรั่งเศส เบลเยียมและเยอรมันนี่

ซูเปอร์บักส์ทำให้ยาปฏิชีวนะออกฤทธิ์ได้ไม่เต็มประสิทธิภาพ ถือเป็นความเสี่ยงต่อสุขภาพอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในภาวะโรคระบาดทำให้ระบบสาธารณสุขหลายแห่งอยู่ภายใต้ความกดดัน แม้ว่าโควิด19 จะเป็นเชื้อไวรัสซึ่งไม่ได้ตอบสนองต่อยาปฏิชีวนะ แต่ยาปฏิชีวนะถูกใช้เพื่อรักษาการติดเชื้อทุติยภูมิ (Secondary infections) เช่นการติดเชื้อแบคทีเรียในปอดหรือกระแสเลือด ซึ่งเป็นผลจากเชื้อโควิด19 นั่นเอง

จากกรณีศึกษาในเมืองอู่ฮั่น ประเทศจีน พบว่าผู้ป่วยราว 50% เสียชีวิตจากการติดเชื้อทุติยภูมิ โดยในการศึกษานับนี้พบกว่าผู้ป่วยวิกฤติจำนวนราว 95% ได้รับการรักษาด้วยยาปฏิชีวนะในโรงพยาบาล และประมาณ 90% ในรายงานฉบับอื่นๆที่ปรากฏออกมา คำถามที่ตามมาคือแล้วเชื้อซูเปอร์บักส์ที่ทำให้ยาปฏิชีวนะออกฤทธิ์ได้ไม่

เต็มประสิทธิภาพมีความรุนแรงขนาดไหน ผู้เสียชีวิตราว 700,000 คนทั่วโลกในแต่ละปีน่าจะเป็นคำตอบที่อธิบายถึงความรุนแรงได้ชัดเจนที่สุด ซึ่งจำนวนดังกล่าวอาจเพิ่มสูงขึ้นมากโดยเฉพาะในช่วงโรคระบาดรวมถึงในอนาคต

องค์การพิทักษ์สัตว์แห่งโลก พบการปนเปื้อนของซูเปอร์บิกส์ในห่วงโซ่อาหารของประเทศบราซิล สเปน สหรัฐอเมริกาและไทย ซึ่งล้วนเป็นประเทศที่มีผู้ผลิตรายใหญ่ตั้งอยู่และส่งออกเนื้อสัตว์รายใหญ่ของโลก ซึ่งทำให้เราเห็นได้ชัดเจนว่าฟาร์มอุตสาหกรรมนั้นพึ่งพิงการใช้ยาปฏิชีวนะโดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มที่สำคัญอย่างยิ่งต่อมนุษย์ (critically important to humans)

ซูเปอร์บิกส์ทำให้ยาปฏิชีวนะที่ใช้รักษาคนมีประสิทธิผลลดลงและเป็นถือเป็นชนวนที่จุดให้เกิดวิกฤติด้านสุขภาพระดับโลก มีการคาดการณ์ว่าจะมีผู้เสียชีวิตสูงถึงปีละ 10 ล้านคนภายในปีพ.ศ.2593 และส่วนใหญ่จะมาจากประเทศที่ยากจน

องค์การอนามัยโลก (WHO) เตือนว่าเราอาจจะตกอยู่ในยุคหลังการค้นพบยาปฏิชีวนะ หรือยุคที่ร่างกายเราต่อต้านการออกฤทธิ์ของยาปฏิชีวนะทุกประเภท อันเป็นผลจากวิกฤตการณ์แบคทีเรียดื้อยา นั่นหมายความว่า การผ่าตัดแบบทั่วไปเช่นการผ่าคลอด ไปจนถึงการผ่ารักษามะเร็งจะกลายเป็นอันตรายจนไม่สามารถทำได้ เนื่องจากยาปฏิชีวนะที่มีอยู่ไม่สามารถปกป้องเราจากการติดเชื้อได้

แม้จะไม่ได้อยู่ในภาวะโรคระบาดแต่การใช้ยาปฏิชีวนะแบบเกินความจำเป็นในฟาร์มก็มีราคาสูงที่ต้องจ่ายด้วยสุขภาพและเศรษฐกิจ มีการศึกษาฉบับหนึ่งพบว่าทุกหนึ่งกิโลกรัมของยาปฏิชีวนะประเภทฟลูออโรควิโนโลน (fluoroquinolone) ที่ใช้ในฟาร์มไก่ของสหรัฐอเมริกา ก่อให้เกิดค่าใช้จ่ายด้านเศรษฐกิจและสุขภาพของคนอเมริกัน 1,500 เหรียญสหรัฐ (ราว 46,500 บาท)

ดังนั้นการใช้ยาปฏิชีวนะประเภทฟลูออโรควิโนโลน (fluoroquinolone) จำนวนกว่า 6,786 กิโลกรัม ในช่วงก่อนที่จะมีการกฎหมายแบนการใช้สารดังกล่าว ทำให้เกิดความเสียหายด้านเศรษฐกิจหลายล้านเหรียญดอลลาร์สหรัฐ ที่ประชาชนต้องแบกรับค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพเอง นี่เป็นเพียงหนึ่งตัวอย่างจากการใช้ยาปฏิชีวนะเพียงหนึ่งประเภทของหนึ่งประเทศภายในหนึ่งปีเท่านั้น

อย่างไรก็ตามการลงทุนเพื่อสร้างความตระหนักต่อปัญหาวิกฤติซูเปอร์บิกส์เป็นสิ่งที่คุ้มค่า องค์การอนามัยโลกได้เสนอแนะว่าการลงทุนเพื่อควบคุมปัญหาซูเปอร์บิกส์ควรถูกระบุอยู่ในนโยบายสาธารณะ โดยกล่าวว่าผลตอบแทนของการลงทุนดังกล่าวนี้ จะถูกตอบแทนออกมาในรูปของผลกระทบทางเศรษฐกิจที่ลดลงอย่างเป็นรูปธรรม

ไม่มีช่วงใดที่ชัดเจนและเหมาะสมไปกว่าตอนนี้ ที่เราต้องหยุดระบบฟาร์มอุตสาหกรรมที่สร้างผลกระทบต่อสุขภาพของคน จากรายงานการศึกษาหนึ่งที่ได้การสนับสนุนงบประมาณจากองค์การอนามัยโลก แสดงให้เห็นว่าการจำกัดการใช้ยาปฏิชีวนะในอุตสาหกรรมผลิตอาหารจากสัตว์มีความเชื่อมโยงต่อการลดลงของการเกิดแบคทีเรียดื้อยาในสัตว์เหล่านั้นด้วย โดยสามารถลดการเกิดแบคทีเรียดื้อยาต่อคนได้กว่า 24% เมื่อเทียบกับกลุ่มที่ไม่มีการจำกัดการใช้ยาปฏิชีวนะ

เพื่อประโยชน์สูงสุดต่อสุขภาพของเรา ถึงเวลาแล้วที่เราต้องหยุดระบบฟาร์มอุตสาหกรรม และมุ่งสู่การเลี้ยงสัตว์แบบมีสวัสดิภาพ ซึ่งถือเป็นระบบอาหารที่มีความยั่งยืนอย่างแท้จริง

เพื่อที่จะบรรลุเป้าหมายนี้ เราขอเรียกร้องให้ทุกภาคส่วน ไม่ว่าจะเป็นห้างสรรพสินค้าชั้นนำระดับโลก ภาคการเงินที่เกี่ยวข้องกับการผลิตอาหารจากสัตว์ ภาครัฐบาล รวมถึงองค์กรระหว่างประเทศ ร่วมมือกันเพื่อหยุดระบบฟาร์มอุตสาหกรรม การหยุดความทารุณกรรมต่อสัตว์ในระบบอาหารที่ไร้ประสิทธิภาพและพึ่งพิงการใช้ยาปฏิชีวนะนั้น เป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งยวดในการปกป้องสุขภาพของคน สัตว์และเศรษฐกิจจากโรคระบาดที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต